

Без власної держави, без визволення, отже і без визвольної боротьби, Україна не може мати ані свободи, ані добробуту, ані якої-небудь тіні демократії.
Степан БАНДЕРА.

ЧОРНОМОРСЬКІ НОВИНИ

ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНА ГАЗЕТА

№ 20
(22498)
ЧЕТВЕР
23
ТРАВНЯ
2024 РОКУ
Виходить
із 19 липня 1917 р.

«Рамштайн-22»: про зброю і табу

Війна переходить на новий етап. Може, до кінця року буде знайдена формула й Україні дозволять бити зброєю партнерів по території РФ?

20 травня у віртуальному форматі пройшло чергове — двадцять друге — засідання Контактної групи з питань оборони України за участю представників понад 50 держав світу. Традиційно за його підсумками українці найбільше цікавлять, яку зброю отримає наша держава. Деталіше про це — згодом. Утім, тут слід одразу наголосити, що на третьому році існування «Рамштайну» не варто очікувати якихось сенсацій. Цей формат давно перейшов у режим копії рутинної роботи. Уже нічого нового з номенклатури озброєнь партнерів Україні не запропонують. Максимум про що може йтися — це нові назви. Скажімо, навіть якщо ми почуємо заяву про передачу нам, наприклад, французьких Mirage 2000 або Rafale, чи шведських Gripen, то за всієї важливості цього кроку це все одно будуть винищувачі того ж класу, які для України вже погоджені (американські F-16).

Але нині мова не лише про зброю, нині ключову роль починає відігравати безпека логістика, а також швидкість поставок. На останньому, зокрема, у перенесенні «Рамштайну» наголосила наш посол у США Оксана Маркарова в ефірі телеканалу CBS, заклавши американським лідерам прискорити поставки зброї: «Немає такого поняття, як достатньо швидко, коли ми маємо справу з таким ворогом, і ми повинні надолужити згаяне протягом тривалої паузи. Нам потрібно, щоб це було швидше». Нарешті, важливо звернути увагу й на тло зустрічі — загострення на Харківщині, якого вдалося б уникнути. Як? Та все просто: маючи американські ракетні установки HIMARS, ЗСУ могли зупинити ворога ще до початку атаки. Але оскільки росіяни накопичували війська і техніку за межами української території, вони

були в безпеці, знаючи про заборону з боку США на використання поставленої зброї по території РФ. Такий дозвіл уже є від Великої Британії. Такі питання обговорюють у французькому парламенті. Офіційний Київ звернувся до президента Джо Байдена з проханням дати «добро» хоча б на удари по прикордонню. Крім того, відомо, що напередодні «Рамштайну» це питання обговорювалося й на рівні міністрів оборони України та США — Рустемом Умеровим та Ллойдом Остіном.

Скажемо одне: історія війн таких прецедентів не знає. Тож наскільки високі шанси на те, що нарешті зміниться позиція/підхід партнерів щодо використання наданої нам зброї? На «Рамштайні» 100% обговорювали можливість надати Україні дозвіл бити західним озброєнням по РФ. Таку думку в коментарі «Укрінформ» висловили оглядач групи «Інформаційний спротив» Олександр Коваленко та директор Центру військово-правових досліджень Олександр Мусієнко. «Давайте без цієї філософії і демагогії, а з практичної точки зору. Середній показник дальності ураження російської ствольної артилерії — 15 км. Реактивних систем залпового вогню — 30-35 км. Середній показник дальності ураження західної ствольної артилерії — 30 км, реактивних систем залпового вогню — 70 км. Показники дальності польоту плануючих, коригованих авіаційних бомб у росії і у західних зразків приблизно однакові — 40-50 км, якщо не враховувати унікальний GLSDB. А тепер поспоймо на пальцях. Переважно в Харківській області, напрямки на Липці та Вовчанськ, підтримуються артилерією окупантів з території росії — з Лозового та Нової Таволжанки. Від Лозового до Липців — 15 км. Від

Нової Таволжанки до Вовчанська — 10 км. Ворогу не потрібно розмішувати свої артистемми на території Харківської області — вони прекрасно дістають зі своєї території за всіма основними напрямками своєї активності, — зауважив Олександр Коваленко. — Зі свого боку, ми не можемо вести вогонь із тієї ж гаубиці М777 по Лозовому. Не можемо накрити з М142 місце розміщення резервів ворога. Не можемо розбомбити будь-який об'єкт на території Белгородської області із застосуванням високооточних плануючих бомб, тоді як окупанти стирають Вовчанськ з лиця землі своїми КАБами. Тому питання стоїть не стільки в моральному праві і законності таких дій, скільки в практичному плані. Адже так, нас і справді, навіть після перемоги, ще ціле століття і довше можуть безкарно обстрілювати з того боку кордону. Ситуація з обмеженням на використання наданої зброї — це безпрецедентно у воєнній історії». Своєю чергою Олександр Мусієнко переконаний, що швидше, ніж до кінця року, буде знайдена формула, за якою Україні дозволять бити зброєю партнерів. Він підкреслює, що Україна вже сьогодні завдає ударів по російських стратегічних цілях, зокрема по Новоросійському морському порту. «Через цей порт, крім російських, ідуть ще й нафтопродукти з Казахстану та Азербайджану. Такі удари роблять росію не надто надійним партнером. Можу сказати, що Україна вийшла на новий етап війни, розширює фактично межі географічно цих об'єктів, і я думаю, що це не останній удар по цьому порту». А ще пан Мусієнко нагадав, що вже

Україна і світ

теми ППО середньої і далекої дії є нашою нагальною потребою. Дякую нашим партнерам за неоціненну допомогу. Вчасна та у повному обсязі доставка аносованої зброї є життєво необхідною. Тільки разом ми зможемо зупинити російську агресію», — підкреслив міністр.

На брифінгу після закінчення зустрічі міністр оборони США Ллойд Остін повідомив, що учасники обговорили оборонні операції на всій лінії фронту. За його словами, українським військовим неелегко, але «Росія вже сплачує високу ціну за агресію». «Україна отримує стратегічну перевагу тоді як путін веде війну імперської агресії зразка XIX століття. Він робить це у 2024 році, його стратегія не витримує критики. Втім, якщо російський диктатор переможе, то тирані дійдуть висновку, що вони також можуть спробувати вторгнутися і завоювати свої суверенні сусідів. Це зробить свій більш жорстоким і хаотичним. Тому ми продовжимо діяти рішуче. Вихилення та успіх України є ключовими для безпеки України, безпеки Європи, глобальної безпеки та безпеки Америки», — зазначив глава Пентагону.

За його словами, партнери в рамках «Рамштайну» багато часу присвятили поставкам систем ППО, а також зосередилися на першочергових запитах. «Захист України підтримують всі ліві сотні країн, які входять до Контактної групи, і ми продовжимо надавати Україні підтримку, якої вона потребує», — додав пан Остін.

Учасники формату «Рамштайн» загалом же виділили \$95 мільярдів військової підтримки нашій державі. Ллойд Остін вкотре висловив переконання, що ця підтримка змінить ситуацію на полі бою: «Ми продовжимо виділяти значні пакети допомоги Україні у сфері безпеки. Ви побачите постійний потік підтримки в Україну з боку США — тиждень за тижнем».

Чи можуть ЗСУ застосувати американську зброю для ударів по об'єктах у росії? За словами глави Пентагону, зброю насамперед дають для ураження ближніх цілей... Тим часом голова Об'єднаного комітету начальників штабів США Чарльз Браун уточнив, що врешті-решт вирішувати Україну, але, як правило, сьогодні американська зброя застосовується не на великі відстані. (Застосування на 2-й стор.)

Непокарана ідеологія терору

День пам'яті жертв політичних репресій — щорічний національний меморіальний день в Україні, встановлений указом президента від 21 травня 2007 року для привернення уваги суспільства до трагічних подій в історії нашої країни, спричинених насильницьким впровадженням комуністичної ідеології, для відродження національної пам'яті, утвердження нетерпимості до будь-яких проявів насильства проти людства.

Цьогоріч, уже традиційно, в Одесі меморіальні заходи пройшли на Другому християнському кладовищі, де в 1937 році були поховані понад п'ять тисяч невинно закатованих одеситів, і на Західному кла-

ди майже всі верстви українського населення: науковців, політиків, військових, священників, представників культури, селянство. Особливо жорсткої репресії чинилися станами одеситів, і на Західному кла-

довищі, біля місця, де у 2011-у було перепоховано тіла 1086 жителів Одещини, розстріляних НКВС у 1937—1938 роках і таємно захованих на 6-у кілометрі Овідіопольської дороги.

У заході взяли участь представники органів влади, духовенства та громадських організацій. Поклавши квіти до могили, присутні схилили голови у хвилину мовчання за всіма жертвами радянської влади та мучениками новітньої російсько-української війни. Священники Православної церкви України, Української греко-католицької церкви і Римської католицької церкви в Україні відслужили спільну жалобну поминальну панахиду за жертвами політичних репресій.

«30 липня 1937 року голова НКВС Микола Єжов видав наказ, згідно з яким слід було арештувати «куркулів, кримінальників та інших шкідливих елементів» і карати їх (залежно від тяжкості скоєного) за двома категоріями: перша — розстріл, друга — тюремний термін до десяти років, — розповіла керівниця програми «Одеський мартиролог», голова регіональної комісії з реабілітації при Одеській обласній державній адміністрації Лідія Ковальчук. — За сплуненням «зверху» планом Одеська область зобов'язана була в 1937-у затримати чотири з половиною тисячі «ворогів народу», з них тисячу — за першою категорією. У відділах НКВС розгорнулося справжнє «соцзмагання». У результаті чекісти навіть направили лист Єжову з проханням збільшити план арештів на півтори тисячі осіб...»

Точну кількість жертв тоталітарного режиму досі встановити неможливо. Деякі фахівці вважають, що за період від початку 20-х і до кінця 80-х років ХХ століття, тобто за час правління більшовицько-комуністичного режиму, в Україні було заарештовано майже 1,5 мільйона осіб. Значну частину засуджених розстріляли, інші пройшли тюремні заслання, каторгу, табори, примусово перебували в психіатричних закладах. Терор і репресії зачепи-

ли майже всі верстви українського населення: науковців, політиків, військових, священників, представників культури, селянство. Особливо жорсткої репресії чинилися станами одеситів, і на Західному кла-

ди майже всі верстви українського населення: науковців, політиків, військових, священників, представників культури, селянство. Особливо жорсткої репресії чинилися станами одеситів, і на Західному кла-

ди майже всі верстви українського населення: науковців, політиків, військових, священників, представників культури, селянство. Особливо жорсткої репресії чинилися станами одеситів, і на Західному кла-

ди майже всі верстви українського населення: науковців, політиків, військових, священників, представників культури, селянство. Особливо жорсткої репресії чинилися станами одеситів, і на Західному кла-

ди майже всі верстви українського населення: науковців, політиків, військових, священників, представників культури, селянство. Особливо жорсткої репресії чинилися станами одеситів, і на Західному кла-

ди майже всі верстви українського населення: науковців, політиків, військових, священників, представників культури, селянство. Особливо жорсткої репресії чинилися станами одеситів, і на Західному кла-

ди майже всі верстви українського населення: науковців, політиків, військових, священників, представників культури, селянство. Особливо жорсткої репресії чинилися станами одеситів, і на Західному кла-

Це катастрофа, але не біда

У неділю, 19 травня, в авіакатастрофі загинули президент Ісламської республіки Іран Ібрагім Раїсі та кілька найвищих чиновників його адміністрації, включаючи міністра закордонних справ Аміра Абдоллаха, губернатора іранської провінції Східної Азербайджан Малеха Рахматі та ще кілька осіб. Наводжу в огляді ці імена з єдиною метою — повідомити, що іранське «політбюро» не ушкоджене, перебуває в іншому місці, а очолює його великий аятола Алі Хаменеї, духовний лідер, від якого залежать призначення, переміщення, загалом усе, зокрема внутрішні справи і зовнішній курс величезної держави.

«М'ясник» на шляху до пекла

Ібрагім Раїсі в ієрархії правителів посідав місце головного адміністратора, такого собі голови «Раднаркому». Але вирізнявся непомірною кровожадністю, навіть порівняно з Леніном, і справедливо заслужив прізвисько м'ясника. Досить згадати, що при упокоренні опозиції він наказав вішати на стрілах баштових кранів по десять молодих людей за раз і підкреслював свою роль рятівника вітчизни. Хтозна, чи несправність вертольота, в якому разом з оточенням згорів президент Ірану, була випадковістю, а чи результатом спланованої операції (помстою) — нам, в Україні, це все одно.

Але не все одно, чи виліне смерть Раїсі на постачання іранської зброї до росії під час війни з Україною. А також на можливість Ірану очолити коаліцію арабських шіїтів на Близькому Сході та спровокувати їхній удар по Ізраїлю. Те й інше, як ми розуміємо, зрештою, призведе до зростання напруженості у світі, а то й до нової фази світової війни. Але повто-

рює: іранське «політбюро» не ушкоджене. Як поведеться режим аятола на роздоріжжі, кого допустять до виборів президента і кого оберуть на місце Раїсі, не беруться передбачити навіть добре поінформовані експерти. Одне безперечно: режим не владе, а, швидше за все, навіть змиється.

Іран під час смуту і розброду встиг застрахувати від змін у настроях духовних лідерів. Там існує воєнізований КВІР (Корпус вартових іранської революції), сформований з вірних прихильників аятоли Хомейні для захисту режиму. Прямий аналог КВІР — радянська ЧК—ГПУ—НКВС—КДБ, організація, що сімдесят років охороняла захоплену владу і, попри «відлиги», «прискорення» та «перебудову», посідала в кріслі президента росії кремльської аятоли.

Утім, вважаючи, що тоталітарні режими незламні, все ж таки не варто. Важелів, щоб їх розкати, достатньо. Сучасна техніка — літаки, гелікоптери, броньовики та автомашини — часто ламається. Головне — бути готовими до несподіваних подій і готувати до такого людей.

сійський бордель не закрився. Ми писали про це в попередньому огляді, але пропустили важливу деталь. Чекіст номер один микола патрушев не втратив повноважень, а збільшив їх на посаді помічника президента. На відміну від олександра бортнікова, директора федеральної служби безпеки, микола патрушеву тепер не треба ні перед ким звітувати. Треба бути поруч із учнем й осмикувати його у складних ситуаціях.

Кількість таких ситуацій безперечно зростає. І це часто проявляється на порожньому місці. Так, під час візиту до старого друга Сі путін запланував скоротити дисбаланс у торгівлі з КНР постачанням до Китаю російських харчових продуктів. Енергетичні харчові продукти, а сучасними технологіями в галузі озброєння росія категорично не хоче ділитися. Однак для скорочення дисбалансу довелося б завалити друзів дешевим топинамбуром аж під дах. У результаті з постачанням продуктів із росії фокус не вдалося. Але чи не випробувати фокус у політиці, де ціни на око не визначають?

Російська делегація хотіла продати Китаю, здавалося б, їхню улюблену страву — боротьбу з імперіалізмом під антиамериканським соусом. Рік тому китайські друзі десять разів подякували Б. Але тепер у міжнародному меню з'явилось багато нового. Насамперед — пропозиція КНР дру-

Росіянин з китайцем — брати. Але не назавжди

Та годі жартувати. Далекосядне турне по КНР і КНДР голова кремльського режиму здійснив тоді, коли війна з Україною, з точки зору військового керівництва, зайшла на глухий кут і стала збитковою в усіх сенсах. Довелося замаханитися на святе — переставити ліжка, щоб ро-

снити свою мрію про подальше навчання. Віталієві Громяку довелося докласти чимало зусиль і наполегливості: після закінчення Байталівської семирічки випускник-відмінник вступив до Одеського автошляхового технікуму. Вдень учився, вночі — працював. Навчальний заклад закінчив з відзнакою й уже дипломованим спеціалістом прибув у Любавівський автоколонну №24. Потім була служба в армії. Демобілізувавшись, оселився у Кіровою Комінтернівського (нині — Трояндове Одеського) району, де вже мешкав старший брат Микола, май-

жити з Євросоюзом. Пропозиція надійшла з боку найвищого керівництва ЄС. Вони готові дитися новітніми технологіями за прийнятною ціною. А також готові забути про права людини у Гонконзі та в китайському Сінцзяні-Уйгурському автономному районі. Європейське турне Сі Цзіньпіна та зустріч у Парижі з президентом Еммануелем Макроном стала прямою відповіддю на відверті застереження Євросоюзу. Одне слово, сторони, схоже, вигоди не прогавлять. Ініціатива 2013 року «Один шлях, один пояс» воскресне в Азії та дійде до Європи. Але, мабуть, оминуаючи росію.

Щодо «американських імперіалістів», то ситуація для Сі тут далека від оптимізму. Кого б не обрали восени американці на найвищому державному посту, президент США не дасть комуністам розтерзати вілну країну. Перед нападом на Україну путін обіцяв Сі зробити все, що від нього залежить, аби допомогти в захопленні Тайваню. Але від росіян тут майже нічого не залежить. Тобто кремль свої обіцянки не дотримується і не дотримається. Відповідно і КНР в українському питанні не допоможе кремлю нічим, окрім безглузлого нейтралітету та малозначущого постачання електроніки.

За такого розпису наша країна, як і сто років тому, опиняється на розломи тектонічних плит. Це небезпечно становить. Бо нема на кого спертися ззовні. Як сказав би в цьому випадку Мао, сподівайтесь на власні сили. Слава Україні! **Леонід ЗАСЛАВСЬКИЙ.**

Життєвий стрижень Віталія Громяка

Чи сонячним було 21 травня 1944-го? Може, й сонячним, але те сонце все ще закривали свинцеві хмари Другої світової війни. Віїни, солдатом якої був Василь Петрович Громяк. Утім, у його родині той день так був сонячним: дружина Єфімія Григорівна народила сина. Віталія.

Дитинство і юність Віталія Васильовича Громяка, який відзначив нинішнього понеділка славний ювілей — 80-ліття, — не було сонячним. Батько, повернувшись зраненням із війни, помер на Покрову 1945-го. Тож хлопчина, а він був шостою дитиною у сім'ї, встимував життєву мудрість від учителів-наставників, які стрічалися на життєвому шляху. — Змалечку, — каже Віталій Васи-

льович, — уважно придивлявся-прислухався, як поведуться люди і як їхні слова й дії впливають на тих, хто докрав. Бо словом можна окрилити, а можна й скридити. Відтак уже як керівник, а багато років обіймав відповідальні посади, намагався уникати тих помилок, які принижують гідність людини, пробавав тим, хто на різних етапах життя ставив палиці в колеса.

Віталія Громяк

— Коли маеш життєвий стрижень, коли розумієш, що робиш у цьому житті і який слід залишиш після себе, — неважно бути послідовним і виконувати свою справу чесно, сумлінно, — впевнений Віталій Громяк. І він так був чесним, наполегливим та послідовним. Ми живемо у час новітньої війни, розв'язаної росією на українських теренах. Але ми, навіть у найвіддаленіших селах, маємо доступ до цифрових технологій і до інформації з усього світу. А тоді, у середині ХХ століття, сільські люди — громадяни СРСР — були геть безправними, не маючи навіть паспортів. І щоб здій-

бутній творець Трояндової республіки (на жаль, уже покійний). У тутешньому господарстві працював і токарем, і механіком, завідував автогаражем, утверджуючись як професіонал, як сумлінна й активна особистість. Саме тут зустрів і свою другу половинку — дружину Надію Іванівну. А потім були роки становлення як професіонала, далі — як керівника на відповідальних посадах. За принциповість, професіоналізм і порядність Віталія Васильовича Громяка чотири рази обирали депутатом Одеської обласної ради і шість разів — Комінтернівського райради. Він завжди виступав на захист української школи, українського слова, української церкви. Йому болить душа за те, що нині коїться в країні. Але певен, що Україна переможе і посяде гідне

3 ювілеєм!

місце у сім'ї європейських народів. Народившись у селі, він і сьогодні з трепетом ставиться до землі, вправно господарює на своїй ділянці. От і напередодні ювілею Віталія Васильовича — давній друг і постійний читач газети — завітав до редакції з дарунками. Привіз часнику і цибулі, молодод картоплі. Знається, вже важкувато самому поратися на городі, а люди, хоч і сидять без роботи, не квапляться братися за сапи-лопати, допомагати за помірну ціну доглядати городину. Болить йому ця тема, вболіває за українську землю, за майбутнє нашої держави, яка спрадавен була життєвою і яка, переконалим, попри все, також буде завжди. *З роси і води Вам, шановний ювіляре!*

• Точка зору

Скільки нас буде? Майбутнє білої раси

Населення планети стрімко зростає. За допомогою найпростішої математичної моделі я спробую прогнозувати чисельність населення країн світу через 50 і 100 років. Такою найпростішою математичною моделлю є модель Мальтуса. Її принцип обмеження полягає у тому, що протягом всього досліджуваного періоду приріст населення вважається сталою величиною. З точки зору математики це означає, що процес зростання населення описується задачею Коші для лінійного однорідного диференційного рівняння першого порядку із сталими коефіцієнтами. Результати такого моделювання, виконані для 223 країн світу, частково наведені у таблиці. Необхідні дані для розрахунків взяті з української Вікіпедії за 2017 рік. Така можливість фізично існує лише за наявності необмежених життєвих ресурсів.

Для країн, населення яких зменшуватиметься, цей прогноз є оптимістичним, оскільки не враховує того факту, що перевищення смертності над народжуваністю насправді з часом для цих країн зростає. Отже, реальні результати можуть бути значно гіршими. Для країн, населення яких зростає, цей прогноз не враховує сповільнення темпів зростання внаслідок задіяння різних механізмів, що його сповільнюють. Для таких країн точнішим було б використання логістичного рівняння, що є вже нелінійним. Труднощі його застосування полягають у необхідності врахування обсягу матеріальних ресурсів, якими володіють відповідні народи. Складність подібних розрахунків стає практично нездоланною, оскільки завдяки «плідній» діяльності глобалістів народи, яким бракує ресурсів у їхніх країнах, активно захоплюють ресурси інших країн через еміграцію до них.

Навіть за оптимістичним прогнозом, за сто років Україна втрапить приблизно третину свого населення. А як виглядає песимістичний прогноз? Без складних математичних розрахунків можна бачити, що за 33 роки після розвалу Радянського Союзу нібишнє населення воюючої України становить десь половину від 56 мільйонів осіб, яким воно було у 1991-у. Тут враховані і мільйони біженців, що покинули Україну під час війни. Якщо зменшення населення і далі триватиме у такому ж темпі, то за 100 років воно зменшиться приблизно у 8 разів і становитиме 3 – 4 мільйони осіб. Зрозуміло, що у центрі Європи на найкращих у світі землях на такій великій території не може існувати країна з таким нечисленим населенням.

Подивіться на африканську країну Нігер, для якої модель Мальтуса дає майже 4000% зростання за 100 років. Подивіться на інші країни Африки, де картина цілком подібна, і це дасть вам один з варіантів заселення української землі, за яку вже загинули сотні тисяч найкращих синів України. Загинули за те, щоб українська земля належала саме їхнім нащадкам, а не абсолютно чужим людям. Подивіться на населення

№	Країна	Приріст на 1000 жителів	Чисельність у % через 50 років	Чисельність у % через 100 років
1	Гаїті	-7.39	69.1	47.8
2	Болгарія	-4.88	78.3	61.4
3	Сербія	-4.69	79.1	62.6
4	Білорусь	-4.05	81.7	66.8
5	Україна	-3.74	82.9	68.7
6	Латвія	-3.70	83.1	69.1
7	Естонія	-3.06	85.8	73.6
8	Угорщина	-2.97	86.2	74.3
9	Італія	-2.82	86.8	75.4
10	Німеччина	-2.79	87.0	75.7
11	Японія	-2.42	88.6	78.5
12	Хорватія	-2.20	89.6	80.3
13	Румунія	-2.20	89.6	80.3
14	Росія	-2.09	90.1	81.1
15	Литва	-2.04	90.3	81.5
16	Чехія	-2.03	90.3	81.6
17	Словенія	-1.82	91.3	83.4
18	Австрія	-1.40	93.2	86.9
19	Греція	-1.26	93.9	88.2
20	Португалія	-0.62	96.9	94.0
21	Бельгія	-0.40	98.0	96.1
22	Польща	-0.06	99.7	99.4
23	Швеція	-0.06	99.7	99.4
24	Боснія і Герцеговина	0.16	100.8	101.6
25	Горватія	0.21	101.1	102.1
26	Данія	0.22	101.1	102.2
27	Фінляндія	0.40	102.0	104.1
28	Молдова	0.91	104.7	109.5
29	Грузія	0.91	104.7	109.5
30	Швейцарія	0.99	105.1	110.4
31	Словаччина	1.52	107.9	116.4
32	Нідерланди	1.64	108.5	117.8
33	Норвегія	2.10	111.7	123.4
34	Тайвань	2.19	111.6	124.5
35	Іспанія	2.33	112.4	126.2
36	Чорногорія	2.41	112.8	127.3
37	Канада	2.57	113.7	129.3
38	Південна Корея	3.01	116.2	135.1
39	Корея	3.05	116.5	135.7
40	Велика Британія	3.24	117.6	138.3
41	Бразилія	3.78	120.8	145.9
42	Північна Америка	3.98	122.0	148.9
43	Мексика	4.32	124.1	154.0
44	Люксембург	5.28	130.2	169.6
45	Франція	5.45	131.3	172.5
46	Північна Америка	5.58	132.2	174.7
47	Корея	5.84	133.9	179.3
48	Вірменія	7.27	143.8	206.9
49	КНР	8.56	153.4	235.4
50	США	11.32	176.1	310.2
51	Австралія	11.76	180.0	324.1
52	Албанія	12.18	183.9	338.0
53	Казахстан	12.20	184.0	338.7
54	Чилі	12.58	187.6	351.8
55	В'єтнам	3.81	199.5	397.9
56	Бразилія	14.06	202.0	408.0
57	Туреччина	14.56	207.1	428.9
58	Індонезія	15.15	213.3	455.0
59	Іран	16.49	228.1	520.2
60	Індія	18.24	248.9	619.7
61	Ізраїль	19.76	268.6	721.4
62	Мексика	20.17	274.1	751.6
63	Венесуела	36.61	623.7	3890.0
64	Малайзія	11.49	177.6	315.5

Ізраїлю, яке за 100 років може зрости на 400%. Можливо, воно згадає про своє хозарське коріння і захоче повернутися на

землі колишнього Хозарського каганату, попередньо скупивши їх за невеликі за світовими мірками гроші. Це для наших

спрямований переважно проти представників білої раси. Війну виграв Сталін із своїм найближчим оточенням. Він у черговий раз потишив свою пиху. Для населення Радянського Союзу ця війна була катастрофою. Взагалі, москвити — це одночасно страшний і нещасний народ. Страшний, бо він завжди напоготові, щоб зіграти потрібну роль у п'єсі, поставленій дияволом. Нещасний, бо горе, яке він приносить, приносить і ще приносить іншим народам, ніколи не було і не буде для нього джерелом власного щастя.

Можливо, не випадково із 1 січня 2024 року почав діяти закон про продаж української землі, що дозволяє стати її власником громадянинів будь-якої держави світу. Закон, що суперечить Конституції України, закон, ухвалений з викривчанням рук і вночі. Хто несе відповідальність за цей закон? Ви скажете: партія «Слуга народу». А я питаю: якого народу?

У таблиці наведена лише частина даних (через їх великий обсяг), отриманих для 224 країн світу, але повний список країн, урізаний у цій статті, збігається у своїй початковій частині. Видно, що у стані вимирання перебуває 21 країна. Що їх об'єднує? Приналежність до Європи? Але серед них Японія. Приналежність до білої раси? Але серед них знову ж таки Японія. Трошки напруживши уяву, можна зрозуміти, що всіх їх, крім Португалії, об'єднує участь у Другій світовій війні. І не лише участь, а поразка у ній такої провідної країни світу, як Німеччина, разом з Австрією та їх союзниками — Угорщиною, Румунією, Латвією, Естонією, Литвою, Хорватією, Болгарією. Об'єктивно до них я відніс би й Україну з Білорусією. Таких провідних країн світу, як Італія і Японія.

На мою думку, у цьому і полягає справжній сенс Другої світової війни — у підриві життєспроможності білої раси. Німеччина у Другій світовій намагалася відновити статус білої раси як провідної сили сучасного світу, знекровленої у Першій світовій. Але все вишло навпаки. Німеччина і зараз примножує каять як і бере на себе відповідальність за всі біди Другої світової — кається і платить за всіма мислимыми і немислимыми фінансовими претензіями до неї.

Але ж Японія не належить до білої раси, а її населення також вимирає? Японці — особливий народ Азії. За концентрацією другої групи крові він лише на 2% відстає від українців. А переважання другої групи крові — це одна з характерних ознак білої раси. Отже, раса — це не лише колір шкіри.

Але ж Російська Федерація не прогнала Другу світову війну, а її населення також вимирає? А що ви називаєте вигравшем у війні? Демографічні втрати в межах 50 мільйонів осіб? Причому ці втрати сталися переважно за рахунок білого населення цієї країни випадкової суміші всіх рас і народів світу. Отже, удар знову ж був

спрямований переважно проти представників білої раси. Війну виграв Сталін із своїм найближчим оточенням. Він у черговий раз потишив свою пиху. Для населення Радянського Союзу ця війна була катастрофою. Взагалі, москвити — це одночасно страшний і нещасний народ. Страшний, бо він завжди напоготові, щоб зіграти потрібну роль у п'єсі, поставленій дияволом. Нещасний, бо горе, яке він приносить, приносить і ще приносить іншим народам, ніколи не було і не буде для нього джерелом власного щастя.

Зверніть увагу на те, що Іспанія, яка зуміла залишитися осторонь цієї всевітньої війни, має доволі неоптимістичний демографічний прогноз на найближчі 100 років. Утім є європейські країни — переможці у Другій світовій війні: Велика Британія і Франція. Для них демографічний прогноз ще кращий, ніж для Іспанії. Відповідь така: дані у статті стосуються населення країн, а не окремих етнічних, що там мешкають. Емігранти з колишніх французьких колоній становлять групу населення, співставну з корінними французами. У школах великих міст найбільше учнів уже складають діти емігрантів. Тож для населення Франції демографічний прогноз цілком оптимістичний, а для корінних французів — не кращий, ніж для німців.

Аналогічна ситуація спостерігається й у Великій Британії. Один мій родич вчиться в англійській школі у центрі Лондона. Англіці серед учнів його класу складають лише чверть. Отже, ХХІ сторіччя буде тим сторіччям, коли корінь населення більшості європейських країн стане у себе вдома етнічними меншинами.

Сполучені Штати потребують окремого розгляду. Титанічна політична боротьба, яка триває там останні десятиліття, свідчить, що ця країна, як країна передусім білої раси, зіткнулася з найбільшою загрозою своєму існуванню за всі роки незалежності.

Із моєї статті випливає, ніби проти білої раси існує всевітня змова. Чи таке імовірно? Існування такої змови активно висміюється провідними засобами масової інформації світу. На це я дам таку відповідь. Ми ніколи безпосередньо не бачили гравітаційного поля. Але припущення Ньютона про його існування дозволило детально описати рух планет, зірок, галактик тощо. Людина ніколи не спостерігала безпосередньо існування окремих атомів або елементарних частинок, але припущення про їх існування дозволили пояснити всі мікроскопічні процеси у природі. Людина ніколи не спостерігала безпосередньо процеси, що відбуваються в надрах планет і зірок, але віра в силу законів фізики, можливість моделювання методами математики всіх процесів з наперед заданою точністю, якщо ми розуміємо фізику цих процесів, дозволяє отримувати будь-які характеристики

стики досліджуваних об'єктів на зразок температури у центрі Сонця. У мене нема списку імен дітей диявола, що активно діють у надрах світової цивілізації. У мене нема точних адрес їх штаб-квартир у окремих філіях. Можу лише сказати, що сила, яка запрограмувала Другу світову війну і перемогла у ній, вкрай небезпечна для самого існування людства. Тих, хто запланував смерть десятків мільйонів людей (це не тільки жертви у Другій світовій війні, а й десятки мільйонів жертв більшовицького режиму в новітній Російській імперії — Радянському Союзі), можна назвати не інакше, ніж дітьми диявола. З біологічної точки зору — це психопати.

Коли ви кидаете камінь, то цілком розумієте, що сила зомного тяжіння існує. Коли ви ведете війну, то маєте також розуміти, що сили, які спланували і виграла Другу світову, нікуди не ділися. Яка їхня роль зараз?

Я вважаю, що нинішня російсько-українська війна — це частина їхнього якогось великого плану. Можливо, плану остаточного знищення білої раси, оскільки батьківщиною білої раси, її скаральним центром завжди є територія України. Знищення українців — це смертельний удар у серце білої раси. Становий хребет білої раси — німецький народ — зламали через коліно у висліді Другої світової війни. Удар у серце білої раси — знищення українців — це вже завдання Третьої світової війни, яка, на мою думку, вже розпочалася.

Що ж робити? Уже сьогодні почати думати про відновлення і нарощування людського потенціалу України за рахунок насамперед українців. Наведені у таблиці дані щодо поляжк уже дещо застаріли. Наші суди, успішене голосіння деяких західних країн, нещодавно схвалені закон про забороны абортів, і там уже спостерігається позитивна динаміка росту населення. В Ізраїлі пішли іншим шляхом. Там під релігійним прикриттям, а це дозволяє контролювати етнічну приналежність народжуваних дітей, існує великий прощарок ніби особливо релігійних людей, які мають по 12–13 дітей, ніде не працюють, не сплачують податки й отримують достатню фінансову допомогу коштом решти ізраїльтян, котрі якраз сплачують шалені податки. Правильних кроків — тисячі, але ми не зробили жодного з них.

Ми, українці, нарешті маємо стати не лише самостійним суб'єктом власної, а й світової історії. Має повинно бути багато і ми повинні бути дуже розумними, умилими і сильними у цьому складному сучасному світі.

Слава Україні!
Валерій ШВЕЦЬ, доктор фізико-математичних наук за спеціальністю теоретична фізика, професор, академік Академії наук вищої школи України.

• До уваги громадськості

Повідомлення ПП «ТАВРІЯ ПЛЮС» про намір отримати дозвіл на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря

Приватне підприємство «ТАВРІЯ ПЛЮС» (ПП «ТАВРІЯ ПЛЮС»), код ЄДРПОУ 31929492.

Місцезаходження юридичної особи: 65091, Одеська область, м. Одеса, вул. М'ясоїдівська, 14, телефон (0482)-307-305, електронна пошта: diplomat5@te.net.ua.

Фактичне місце розташування майданчиків:
1) 65025, Одеська область, м. Одеса, вул. Давида Ойстраха, 32;
2) 65080, Одеська область, м. Одеса, вул. Толбухіна, 135;
3) 65058, Одеська область, м. Одеса, пр. Шевченка, 16;
4) 68604, Одеська область, Ізмаїльський район, м. Ізмаїл, пр-т. Незалежності, 181.

5) 67608, Одеська область, Білгород-Дністровський район, м. Білгород-Дністровський, вул. Тимчишина, 8.

Метою надання інформації є одержання дозволів на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами для існуючих об'єктів.

Основна діяльність ПП «ТАВРІЯ ПЛЮС» — сфера обслуговування населення, яка здійснює роздрібну торгівлю продовольчими та непродовольчими товарами.

При проведенні інвентаризації джерел викидів на майданчиках підприємства були визначені такі джерела забруднення:

- 65025, Одеська область, м. Одеса, вул. Давида Ойстраха, 32: піч ротацийна «Bongard» — 1 од., міксер «Spar» — 2 од., розділювач «Bongard» — 1 од., розстійна шафа «Bongard» — 2 од., багетна машина «Bongard» — 1 од., міксер «Bongard» — 1 од., розкожувальна машина «Bongard» — 1 од., округлювач «Bongard» — 1 од., округлювач «Bongard» — 1 од., розділювач «Bongard», тістomic «Bongard» — 2 од., плита ел. 2-х конф. «Lotus» — 1 од., хліборізка — 1 од., упаковка — 1 од., просювач «Boscod» — 1 од., плита 4-х конф. «Lotus» — 2 од., фритюрниця «Lotus» — 2 од., сковорода

2-х секційна — 1 од.; сковорода «Lotus» — 1 од.; пароконвектомат «Convotherm» — 1 од.; м'ясорубка — 2 од.; індукційна плита — 1 од.; піч ротацийна «Bongard» — 1 од., піч подова «Bongard» — 1 од.; розстійна шафа «Bongard» — 1 од., розкожувальна машина «Rollmatic» — 1 од., міксер «Spar» — 2 од., розділювач «округлювач «Bongard» — 1 од., багетна машина «Bongard» — 1 од.; тістomic «Bongard» — 1 од., хліборізка «Sofinor» — 1 од., просювач — 1 од., пакувальна машина SC-55 — 1 од.; дизель-генератор «Federal» — 1 од.

Викиди забруднюючих речовин на майданчику: оксиди азоту — 0,043 т/рік, оксид вуглецю — 0,002 т/рік, сірки діоксид — 0,008 т/рік, метан — 0,0002 т/рік, азоту (1) оксид N₂O — 0,00001 т/рік, вуглецю діоксид — 4,32 т/рік, спирт етиловий — 0,56 т/рік, акролеїн — 0,003 т/рік, ацетальдегід — 0,001 т/рік, кислота оцтова — 0,005 т/рік, речовини у вигляді суспендованих твердих частинок — 0,4214 т/рік, речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (PM 10) — 0,008 т/рік, речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (PM 2,5) — 0,002 т/рік. Загальний обсяг викидів складає 1,0536 т/рік (без врахування вуглецю діоксиду).

3) 65058, Одеська обл., м. Одеса, пр. Шевченка, 16: піч на дровах для піци — 1 од., мангал для м'яса на дровах «Veech Ovens» — 2 од., піч ел. 4-х конф. «Gustom Heat» — 2 од., фритюрниця 2-х секційна «Отзіяклер» — 1 од., пастоварка «Отзі» — 1 од., пароконвектомат «Convotherm» — 1 од., вакууматор «Ecoir» — 1 од., піч конвекційна «Unox» — 1 од., міксер «Spar» — 1 од., тістomic «Spar» — 1 од., дизель-генератор JCB G115QS —

1 од., котел газовий «Logamax Plus GB162-100» — 2 од.

Викиди забруднюючих речовин на майданчику: оксиди азоту — 0,144 т/рік, оксид вуглецю — 0,1763 т/рік, сірки діоксид — 0,001 т/рік, метан — 0,0006 т/рік, азоту (1) оксид N₂O — 0,00008 т/рік, вуглецю діоксид — 39,51 т/рік, спирт етиловий — 0,005 т/рік, акролеїн — 0,011 т/рік, ацетальдегід — 0,00008 т/рік, кислота оцтова — 0,0004 т/рік, речовини у вигляді суспендованих твердих частинок — 0,1312 т/рік, речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (PM 10) — 0,006 т/рік, речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (PM 2,5) — 0,002 т/рік. Загальний обсяг викидів складає 1,0536 т/рік (без врахування вуглецю діоксиду).

4) 68604, Одеська обл., Ізмаїльський район, м. Ізмаїл, пр. Незалежності, 181: плита ел. 4-х конф. — 2 од., пароконвектомат «Арас» — 1 од., міксер «Spar» — 1 од., піч ел. «Lotus» — 1 од., міксер «Bongard» — 2 од., піч конвекційна «Bongard» — 2 од., розкожувальна машина «Bongard» — 1 од., піч подова «Bongard» — 1 од., розстійна шафа «Bongard» — 1 од., розділювач «округлювач «Bongard» — 1 од., багетно-формувальна машина «Bongard» — 1 од., тістomic «Bongard» — 1 од., хліборізка «Romlak» — 1 од., гриль «Fzi-Jado» — 1 од., піч для піци — 1 од., сковорода ел. — 1 од., плита 4-х конф. — 1 од., пароконвектомат «Convotherm» — 1 од., дизель-генератор «Gen Power» GVP-275 — 1 од.

Викиди забруднюючих речовин на майданчику: оксиди азоту — 0,027 т/рік, оксид вуглецю — 0,001 т/рік, сірки діоксид — 0,005 т/рік, метан — 0,0002 т/рік, азоту (1) оксид N₂O — 0,0001 т/рік, вуглецю

діоксид — 4,32 т/рік, спирт етиловий — 0,602 т/рік, акролеїн — 0,0104 т/рік, ацетальдегід — 0,012 т/рік, кислота оцтова — 0,058 т/рік, речовини у вигляді суспендованих твердих частинок — 0,0959 т/рік, речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (PM 10) — 0,012 т/рік, речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (PM 2,5) — 0,003 т/рік. Загальний обсяг викидів складає 0,8265 т/рік (без врахування вуглецю діоксиду).

5) 67608, Одеська обл., Білгород-Дністровський район, м. Білгород-Дністровський, вул. Тимчишина, 8: піч конвекційна «Bongard» — 1 од., піч подова «Bongard» — 1 од., розстійна шафа «Bongard» — 1 од., розділювач «округлювач «Bongard» — 1 од., тістomic «Bongard» — 1 од., міксер «Spar» — 1 од., багетно-формувальна машина «Bongard» — 1 од., мангал на дровах — 1 од., плита ел. 6-ти конф. «Kogast» — 1 од., фритюрниця — 1 од., гриль настільний — 1 од., гриль CV-24 — 1 од., духовка «Кий-В» — 1 од., пароконвектомат «Unox» — 1 од., піч для піци — 1 од., фритюрниця «Kogast» — 1 од., тістomic — 1 од., дизель-генератор «Gen Power» GVP-305 — 1 од.

Викиди забруднюючих речовин по майданчику: оксиди азоту — 0,114 т/рік, оксид вуглецю — 0,307 т/рік, сірки діоксид — 0,006 т/рік, метан — 0,0001 т/рік, азоту (1) оксид N₂O — 0,0001 т/рік, вуглецю діоксид — 2,99 т/рік, спирт етиловий — 0,103 т/рік, акролеїн — 0,012 т/рік, ацетальдегід — 0,002 т/рік, кислота оцтова — 0,011 т/рік, речовини у вигляді суспендованих твердих частинок — 0,117 т/рік, речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (PM 10) — 0,006 т/рік, речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (PM 2,5) — 0,002 т/рік. Загальний обсяг викидів складає 1,0536 т/рік (без врахування вуглецю діоксиду).

Викиди забруднюючих речовин по майданчику: оксиди азоту — 0,114 т/рік, оксид вуглецю — 0,307 т/рік, сірки діоксид — 0,006 т/рік, метан — 0,0001 т/рік, азоту (1) оксид N₂O — 0,0001 т/рік, вуглецю діоксид — 2,99 т/рік, спирт етиловий — 0,103 т/рік, акролеїн — 0,012 т/рік, ацетальдегід — 0,002 т/рік, кислота оцтова — 0,011 т/рік, речовини у вигляді суспендованих твердих частинок — 0,117 т/рік, речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (PM 10) — 0,006 т/рік, речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (PM 2,5) — 0,002 т/рік. Заг

Одесьька адреса Аркадія Казки

Вивчаючи науково-літературну спадщину незабутнього одеського письменника, літературознавця і краєзнавця Григорія Дем'яновича Зленка (1934—2015), з цікавістю перечитав його книжку «Подорож у минуле: розповіді про пошуки і знахідки» (Одеса, «Маяк», 2019), де особливо увагу звернув на статтю «...Світу білого не випив», присвячену шануванню пам'яті нього, на жаль, малознаного українського поета доби Розстріляного Відродження Аркадія Васильовича Казки (1890—1929). А в тогочасному літературному процесі то була досить помітна особистість.

Скажімо, ділячись своїми враженнями від щільного випадкової зустрічі в редакції «Літературної газети» в Києві з біографом і збирачем творів частково вцілілої поетичної спадщини А.В. Казки, літературним критиком Станіславом Тельником (1935—1990), до речі, батьком відомих виконавців українських народних пісень — сестер Тельнок, Григорій Зленко наводить спогад про те, що начебто славетний Павло Григорович Тичина (1891—1967) на шкільні літ якось наголосив: «Я не знаю, чи був би я таким Тичиною, якби не дружба з Казкою...».

Як з'ясувалося, ця фраза, за відповідного документального аналізу, має ще й окремий одеський краєзнавчий

Аркадій Казка за дорученням також активного учасника тих «субот», майбутнього знаного поета і політика радянської доби Василя Еллана (Блакитного) (1893 — 1925) склав присягу братства Братству самостійників. Як згадував один з тодішніх учасників братства Роман Бжехський, «Аркадій Казка... був назавсєр спокійний, замріяний інок, говорив спокійно, м'яким і зрівноваженим тоном і мав надзвичайно лагідну і приємну усмішку. Значно пізніше, коли я ближче познайомився з братчиками, я чув, як його звали «солодак казочки».

Початок революційних подій у 1917 року А. Казка зустрів із захопленням, відгукнувшись на них усім своїм еством з мріями про відродження української мови, культури, літератури. Його щільно захоплює вір українського громадсько-політичного і містечкового життя. Він бере активну участь в українських революційних і культурно-освітніх організаціях. Як артист-аматор долучається до вистав та акцій, організованих місцевістю «Просвітою». Тут бурхливі події не могли не знайти відгук і в його поетичній творчості. Один із таких віршів, який чуттєво співзвучний нашому гіршому часу, наведу на прикінці тексту.

Перепітї та перебіг подій громадянської війни змусили Аркадія Васильовича із сім'єю квітня 1919 року перебраться до Києва, де його життєвий шлях у Всевидаві знову ненадовго перетинається з Павлом Тичиною. Однак стан здоров'я, ознаки хвороби (туберкульоз), життя впроголодь змушували його перебраться на Катеринославщині у селяни, козаци. А Казка скічив реально не училище в Чернігові р. 1910. Після того поступив до Київського Комерційного Інституту (1913). Революційні події стали на перешкоді, інституту А. Казка не скінчив. З 1919 року почав вчителювати (на Катеринославщині, в Києві). Року 1925 переїхав до Одеси. Там вчителює і до цього часу в залізничній трудшолі. Друкуватися почав в «Літературно-Науковому Віснику». Перший друкований вірш — «Зорі». На початку 1928 р. вступив до літературної організації селянських письменників «Плуг» (див.: Лейтес А. І Яшек М. Десять років української літератури (1917 — 1927). — [Б.м.]: ДВУ, 1928. — Т. 1: Бібліографічний. — С. 200).

За спогадами дружини поета — Ганни Павлини Цитович, Аркадій з дитинства укладав від батька музичні здібності, мав чудовий голос, схожий за тембром на голос славетного українського співака Івана Козловського. Хлопчиною захоплювався також живописом, літературою. «Будучи ще учнем реальної училища, Аркадій Васильович разом з П.Г. Тичиною співали у хорі і жили в інтернаті при монастирі».

Відтоді вони й потоваришували і листувалися впродовж багатьох років, аж до трагічної загибелі А. Казки. Разом відвідували славнозвісні «суботи» Михайла Коцюбинського на його квартирі у Чернігові, від якого, власне, й отримали благословення стати українськими поетами. До слова, учасником тих творчих зустрічей був і майбутній одесит, професор Михайло Жук (1883—1964), український графік, живописець, кераміст, поет, перекладач і педагог.

У реальні стародавнього міста в серпні 1914 року у Спаському соборі

ставник кількох поколінь школярів, душами яких він умів володіти безроздільно. Мені не доводилося чути про жодного вчителя, який би так легко й безболісно знаходив спільну мову з усіма своїми учнями без винятку... Він сам завалював себе роботою, головним чином тією, що виконується на громадських засадах, щедро віддаючи свої сили й час, які могли б бути використані на здійснення власних задумів. Він малював і співав, був і диригентом, і режисером, і актором, проте найбільше його захоплювала поезія».

Не вдаючись в окремі деталі подальшого шляху Аркадія Васильовича на вчительській ниві, зауважу лише, що його педагогічний талант був відзначений званням «Заслужений вчитель УРСР», а до Одеси він потрапив із сім'єю у 1925 році, увійшовши за розпорядженням Наркомату освіти УРСР до складу групи педагогів під орудою тодішнього профспілкового активіста Іліїна для надання практичної допомоги 77-й залізничній школі в умовах тогочасної політики українізації.

За даними Григорія Зленка, саме адресу цієї школи Аркадій Казка вказує в листі до Павла Тичини від 17 жовтня: «М. Одеса, вул. Свердлова (тепер — Канатна, — Прим. Г.З.), 89, залізнична трудшолка № 77». Нині за цією адресою розташовується Одеський лицей №59.

Наступним днем жовтня датований лист Аркадія Васильовича до Василя Мисика, в якому він, зокрема, повідомляє: «Одеса мені дуже подобається і, здається, не тому тільки, що дала мені людську, — а не ганебну! — оплату праці. Море глибоко зазирило в душу. Зараз воно, щоправда, частенько туман. Але я його в перший день прибуття бачив спокійним, величким, сепфірним, безмежним. Як сирійське море. Як сирійське захвату нашої зустрічі залишилося... сонет». Під автографом «Моря» стояла дата: «13 жовтня 1925 року». Саме від неї Григорій Зленко і пропонував визначити лік одеського відраку творчого шляху поета.

У листі до Мисика у липні 1926-го Казка зафіксував особисте враження від зустрічі з морською стихією: «Вночі я хотів переспорити море. Були здорові хвилі, а я не хотів купатися в сілійській гущі і пішов сам собі на гострий скелястий мис. Море там лютіло білим шумовинням, як у велетенському казані. Хвилі біли у скелі з такою силою, що земля стогнала і мовби димтіла... Вліз і став на герць. Ось налетіла одна. Нагнувся головою. Напружився. Проніс. Шось зелене з вітром шершу, а потім шумовинням і гуркотом штовхнуло увесь мій корпус. Витримав. Струснув із чуба воду. А там гурчоче нова хвиля, мотачки білим султаною. Знову бичування. Далі це і ще — я пірнав і вискакував із хвилі, губе... дихнутий повітрям. Аж ось почув: щод... Зачорніло переді мною. Уч-

пився на всі сили за виступ, похилившись вперед. Як гхнуло — зірвало зі скелі, потягло, тернуло рукою об скелю одну й добре стукнуло бедрами об другу, прибережну... Ну, — вирішив, — на цей раз буде, ти перемого. І я почав удагатися...».

Перебуваючи в гармонії з природою, А. Казка як справжній митець болісно реагував на суспільно-політичні зміни, що відбувалися в Україні під адміністративним тиском системи тоталітаризму. Він помічав деградацію у морально-етичній сфері й пише своєму обдарованому учневі: «Найбільше бо ненавидів, ненавиджу і ненавидітиму отой дух пошук, отой новий дух фарисейства, до якого так старанно підганяють сучасну письменницьку молодь, — як колись солдата до муштри». І далі: «...в українізації суспільства багато лиги, проводиться вона екстра казенно, передусім для українізованих, справжніх українців у радянській апарат майже не пускають, література, мистецтво, музика і взагалі вся національна українська культура затиснута цензурою, нещасним селян грабують і душать податковим пресом, стати на захист своїх прав вони бояться, література про село бреше, українська сировина вивозиться за межі республіки, індустріалізація всіх робить старцями».

Уночі 10 вересня 1929 року Аркадія Казку було заарештовано у справі СВУ і кинуту до одеської в'язниці. На допитах поводився гідно, нікого не обмовив. За однією з версій, був затероризований і доведений до самогубства слідчим НКВС Григоренком (23 жовтня 1929-го покінчив із життям у тюрменній камері), за іншою — вбитий співробітниками слідства. Реабілітований аж у часи незалежності України — 27 листопада 1997-го. Архів поета загинув під час Другої світової війни.

Прочитавши згадану публікацію Г.Д. Зленка, як краєзнавця я зацікавився питанням: а де ж саме в Одесі мешкав Аркадій Казка з сім'єю (дружина та двома синочками)? Адже автор на самому початку статті повідомив цікаву інформацію про те, що П.Г.Тичина, повертаючись із закордонного відрядження з Туреччини в січні 1929 року, віддав перевагу ночівлі не в міському готелі, а в помешканні свого давнього друга.

Щоб запознитися прогалину стосовно одеської адреси поета, це взяв на себе звороту за електронним запитом до Музею Павла Григоровича Тичини в Києві, однак, як згодом повідомила його директорка Євгенія Слизюк, у фондах музею не збереглося жодної листівки з адресою з тогочасної Одеси.

Відтак я пішов іншим шляхом. Річ у тім, що чернігівський дослідник Володимир Шкварчук на початку 2000-х опублікував низку статей щодо слідчої справи стосовно поета А. Каз-

говська, 3, кв. 6. То яка ж з них правильна?

Для уточнення цих обставин попросив керівництво Чернігівського обласного архіву виготовити копії відповідних документів у справі А. Казки і надати їх мені на платній основі в рамках чинного законодавства. Зрозуміло, що в умовах воєнного стану та періодичних обстрілів Чернігова ворогом це було непросто, але працівники архіву відповідально поставилися до мого запиту і дали вичерпну відповідь. За що, звісно, моя їм подяка.

Отримані копії матеріалів справи дозволяють зробити обґрунтований висновок про те, що адреса Пироговський узвіз, 3 частіше зазначена у машинописних документах органів НКВС на етапі підготовки до арешту поета, а от копія протоколу (трус) від 10.09.1929 р. у присутності мешканців будинку як свідків та анкета арештованого, заповнена від руки, з найбільшою вірогідністю вказують на місце мешкання Аркадія Васильовича Казки в Одесі — вул. Пироговська, 3, кв. 6.

Чому це важливо? Як історик-краєзнавець вважаю, що як адреса школи, де працював талановитий поет, переказати і блискучий педагог (вул. Канатна, 89), так і будинок, де він жив (вул. Пироговська, 3, кв. 6.), варті уваги небайдужої громадськості для встановлення меморіального знака чи дошки на шанування пам'яті про непересічну творчу особистість надзвичайно трагічної долі.

І наостанок. Пропоную шановним читачам «ЧН» перечитати Аркадія Казку, а тим, хто ще не знайомий з його творчістю, — відкрити для себе поезію, яка дивовижно співзвучна нашому часові.

Антон ГРИСЬКОВ, член правління Одеської обласної організації Національної спілки краєзнавців України.

Денікінщина (Про 1919 рік на селі)

Сірий ранок. Тихо скрізь. Небо хмарою повіто... Скільки крові, скільки сліз На Україні скрізь проліто!

«Боже, Боже, стрінь нас, стрінь, Загадайся над сиротами!»

Загадайся і пригуби Окривавлених, самотніх... Хай життя не зве до згуб Чистих душ дітей скорботних.

Хай життя не зве до згуб. Хай воно нас не калічить. Хай землі і неба шлюб Наші рани всі заличить...»

Б'ють у нарді вогненні стріли... Дніпра криваві береги... Лиш беззаконня, лиш розстріли, Лиш безнадія навкруги.

Довкола ніч та чорні грати, І Права не знайти ніде. Остань же, люде! Бий же ката! День щастя й волності граде!

І всі серця, повіті болям, Зігріє сонце ізгорі, І заспіваєм: «Здрастуй, Воле! Viva, Свободи Прапорі!»

Море (Сонет) Пірнув мій зір угіלב, у синю просторінь, Пірнув — і там замість землі

звичайних меж В раптом уловив її круглясту тїнь І вибух захвату поніс від узбереж.

Щез порт, маяк, і мол, і рух тих комахин, Між скель рудих себе я вже не чув — себе ж!

Всесвіт і я — та це ж хтось юний був один, Що весело сміявся між сизих безбереж.

Блищав у далечак десь парус, мов кинджал. А той трюхотрубний ген ставав на край дуги... Й спахнула у мені не радість вже, а шал: Що друг морів забув земні береги.

Що гордо трубами небес лани орав, Що киль у безмірії, мов плуга, він вріввав. 13 жовтня 1925 р. Одеса.

Людина світу

Культурна громадськість Одеси — в очікуванні відкриття меморіальної дошки мандрівникові-гуманісту, провозачнику, антропологу, етнографу українського походження Миколи Миколайовичу Миклухо-Маклаю (1846 — 1888). У 1996-у, коли шанувалося 150-ліття від дня народження вченого, ЮНЕСКО визнала його Людиною світу.

Пам'ятний знак, виготовлений на кошти громадськості, буде встановлений в Одесі на фасаді будинку, в якому бував знаменитий мандрівник у квітні 1886 року (вул. Пастера, 36). Показово, що в цьому ж будинку мешкав не менш знаний учений Ілля Мечников. Церемонія відкриття відбудеться 28 травня о 12.00.

М. Миклухо-Маклай був не тільки мандрівником-дослідником, біологом, географом, а й автором проекту Декларації прав людини та ідеї створення міжнародної організації, подібної до ООН. Він першим науково довів біотичну повноцінність людей усіх націй і рас. Саме цим пояснюється високе звання, яке йому присвоїла ЮНЕСКО.

Напередодні меморіальної події я зустрівся з ініціатором проекту щодо пошанування пам'яті М. Миклухо-Маклая в нашому місті, краєзнавцем, публіцистом Антоном ГРИСЬКОВИМ й автором скульптурної частини пам'ятної дошки, заслуженим художником України Миколою ХУДОЛЕМ і поставив їм кілька запитань.

— Моє перше запитання — до ініціатора. Пана Антоне, ви вже кілька років наполегливо просуваєте в Одесі цей проект, а як саме виник задум?

— Ідея увічнити це ім'я саме в Одесі — це збіг випадковостей. В одній відомій одеській газеті (не називаю її) свого часу з'явилася публікація під такою «хвилюючою» для одеситів назвою: «Сонька-золота ручка — кримінальна богиня XIX століття». Йшлося про те, що нібито навесні 1886 року одесити навіть відмовилися працювати, бо провоздили Соньку, яка відвбувала на Далекий Схід, на Сахалін. Мене це заінтригувало: якщо так пишуть наші сучасники, то що ж писали про це «акули пера» у далекому 1886-у? Перечитав усі одеські часописи того часу в кількох книгозбірнях, але про Соньку — ніде ні слова. Зате з'ясувалося, що наші попередники більше переймалися, скажімо, фактом перебування навесні того року в Одесі Миколи Миклухо-Маклая. Так виникла ця тема.

— До слова, прямуючи Дерibas-овським, зауважив, що гід закликав охочих подивитися видатні пам'ятки міста, завершуючи шалонне оголошення згадкою про кримінального Одесу. Дешевий бренд... — До цього словосполучення шлейфу треба ставитися серйозно і популярно зовсім інше, наприклад, наукове сприйняття стай. Так постає фігура Миклухи-Маклая та інших світової науки. З'ясувалося, що у квітні 1886-го Микола Миколайович перебував в Одесі впродовж двох тижнів. Адже саме в нашому місті збереглася його колекція, яка нині є золотим фондом інституту етнографії в Петербурзі — артефакти, зібрані ним під час експедиції. Колекція перебувала в пакугах одеського порту два роки, нерозграбована, просто проходила розмитнення. Це свідчить про ставлення одеситів до культурної та матеріальної спадщини, яка має науковий інтерес.

Ми багато чого не знаємо. Коли я ознайомився з чотиритомним виданням праць Миколи Миклухо-Маклая, його листуванням з родиною, то дізнався, що учений аж тричі побував в Одесі, й кожен із цих приїздів про-своєю цікавий. У 1869 році він планував зустрітись з Іллею Мечниковим, який також переймався подібними науковими проблемами. Утім, зустріч не відбулася, бо Мечников у той час був за кордоном, де захищав дисертацію. Під час другого перебування в Одесі, у 1886-у, звідси він вирушив до Криму на зустріч із царем. Тоді імперіалістичні держави прагнули до передлу світу, й учений запропонував монарху організувати експедицію і створити власне поселення та морську станцію в Новій Гвінеї, відому як «Проект Берг Маклая», але москвитам забракло ресурсів. Відбувався він наше місто і в 1887 році.

— Простіше, виявляється, колонізувати найближчих сусідів... Відомо також, що в той період Миклухо-Маклай побував у Житомирській області. — Так, по дорозі з Петербурга він спершу відвідав Київ, де його старший брат обіймав досить поважну посаду мирового судді, а згодом поїхав до Малина, де мешкала його мати. Після смерті чоловіка вона пила там землю і розбудувала собі помістя. Для цього миста вона виступила також у ролі меценатки, збудувавши школу. На місці їхньої садиби, що частково збереглася, нині функціонує лісотехнічний коледж, на базі якого діє музей М.М. Миклухо-Маклая і є парк його імені. Там також відкрито чи не єдиний в Україні пам'ятник мандрівникові.

— Здається, є також бюст Миклухо-Маклаю у Севастополі, в інституті біології гідвенних морів... — Так. Родовий девіз Миклуха: «Чистий, як лебідь — ось моя доля!». Доречно згадати, що в Миколи Миколайовича був ще й молодший брат Володимир, який проявив себе в операції під назвою «Добролюб». Він перебував на борту крейсера під сумнозвісною назвою «Москва», який сім на риф біля Африки. Про цей випадок по-

відомлялося на сторінках одеського часопису «Новоросійський телеграф» за 1882 рік (див. також «ЧН» за 28.07.2016). Кількість екіпажу з пасажирами цього судна складала 142 особи, включно з дітьми. Тоді вдалося не тільки організувати виживання табору, але й переміщення людей через згубну пустелю в оточенні воєнничих будівлінь. І серед тих, хто відіграв вирішальну роль у порятунку, був відважний лейтенант, людина честі Володимир Миклуха, який зміг знайти оптимальний маршрут і спільну мову з місцевим населенням. Через 50 днів повенярів їх зустрічала шаслива Одеса.

— Як видно, представники роду Миклуха були не тільки сміливцями, людьми честі, але й геніями комунікації. Показово, що Микола Миклухо-Маклай більшу частину свого короткого життя провів за межами рідної. Моє запитання до пана Микло: наскільки важливою у творчому сенсі була для тебе робота над цим барельєфом? — Ще школярем я захоплювався пригодицькою літературою, й тоді

Антон Гришков, член правління Одеської обласної організації Національної спілки краєзнавців України.

Микола Худолій, автор пам'ятної дошки Миклухо-Маклаю.

вперше дізнався про таку постать, як Миклухо-Маклай. Невдовзі потрапив до Дніпропетровського історичного музею імені Дмитра Яворницького, де вже в першому залі могому зору відкрилися предмети, подаровані свого часу історикові славнозвісним мандрівником. Пам'ятаю, що серед експонатів був щит із панцира черепаха, інша зброя та предмети побуту.

Для нас також важливо, що Миклухо-Маклай був прихильним до батьківщини своїх пращурів, вихідців із Стародубщини. Україна для нього була не просто територією, а краєм зі своєю славною історією. А це для мене важливо, що він з тих людей, які чудово відчували нове соціальне середовище і легко до нього адаптувалися.

Тож, коли мені запропонували роботу над цим образом, то внутрішньо я вже був готовим і з радістю взявся за вирішення нового творчого завдання. Для цього ознайомився з доступними сьогодні творами мистецтва, переважно живописом, і фотодокументами, пов'язаними з цією особистістю. Серед світлих найбільше впадовбав ті зображення, де Микола Миколайович із розквітованими кучерями, адже це викликало асоціації з народами Океанії, серед яких йому довелося жити, і загалом романтизувало образ.

— Хотів би уточнити, — додає Антон Гришков, — за яких саме обставин відбулася зустріч Миклухо-Маклая і професора Яворницького. Це було в Петербурзі, коли Дмитро Яворницький прийшов на зустріч з Іллею Репліним, який у той час працював над картиною «Запрошці пишуть листа турецькому султаноу» (орієнтовно у 1886-у. — В.К.). Усі троє мали українське коріння і обілювали за Україну. Саме тоді мандрівник погодився передати нашому історикові близько десятка артефактів, зібраних на острові Папуа-Нова Гвінея. На сьогодні це єдині автентичні предмети з експедиції Миклухо-Маклая в Україні. Мені довелося бачити ці речі, щоправда, на слайдах, які демонструвала працівниця Дніпропетровського історичного музею під час відкриття меморіальної дошки Миклухо-Маклаю на фасаді коледжу в Малині у 2021 році — на будинку, який, як уже мовилося, належав матері вченого. До речі, я був єдиним представником від Одеси на цьому заході. Раніше, у 2016-у, там було відкрито Історико-краєзнавчий музей Миклухо-Маклая.

— Чим сьогодні, на вашу думку, крім історичного аспекту, актуальний Микола Миклухо-Маклай? — Слід згадати, що свого часу на 2-у з'їзді російських природодослідників (1869) Миклухо-Маклай уперше висунув ідею вахливості організації на різних континентах морських біологічних станцій, що й нині актуально. Є й інші моменти, важливі для вивчення з позиції сьогодення, наприклад, гуманізм, ставлення до загальнолюдських проблем, рівності усіх народів, що особливо гостро сприймався в умовах нищівної війни.

— Дякую вам за розмову. Розмовляв Володимир ГУДІЛАЧ. НА СВІТЛИНИ: Антон Гришков і Микола Худолій.

Фото автора. П.С. Відкриття меморіальної дошки Миклухо-Маклаю відбувається 28 травня о 12.00 за адресою: вул. Пастера, 36. У церемонії взьмуть участь історики, краєзнавці, члени НСКУ, НХСУ та НОЖУ. Інформаційна підтримка — газета «Чорноморські новини».

аспект, але про це дещо згодом. Спочатку ж наведу стислу біографічну довідку, на яку спирається сучасна дослідниця Тамара Демченко (м. Чернігів) і яка була надрукована ще за життя поета, у 1928 році: «... народився року 1890, вересня 11/24, в містечку Седневі Бобровицького району на Чернігівщині. Батьки — селяни, козаци. А. Казка скічив реально не училище в Чернігові р. 1910. Після того поступив до Київського Комерційного Інституту (1913). Революційні події стали на перешкоді, інституту А. Казка не скінчив. З 1919 року почав вчителювати (на Катеринославщині, в Києві). Року 1925 переїхав до Одеси. Там вчителює і до цього часу в залізничній трудшолі. Друкуватися почав в «Літературно-Науковому Віснику». Перший друкований вірш — «Зорі». На початку 1928 р. вступив до літературної організації селянських письменників «Плуг» (див.: Лейтес А. І Яшек М. Десять років української літератури (1917 — 1927). — [Б.м.]: ДВУ, 1928. — Т. 1: Бібліографічний. — С. 200).

За спогадами дружини поета — Ганни Павлини Цитович, Аркадій з дитинства укладав від батька музичні здібності, мав чудовий голос, схожий за тембром на голос славетного українського співака Івана Козловського. Хлопчиною захоплювався також живописом, літературою. «Будучи ще учнем реальної училища, Аркадій Васильович разом з П.Г. Тичиною співали у хорі і жили в інтернаті при монастирі».

Відтоді вони й потоваришували і листувалися впродовж багатьох років, аж до трагічної загибелі А. Казки. Разом відвідували славнозвісні «суботи» Михайла Коцюбинського на його квартирі у Чернігові, від якого, власне, й отримали благословення стати українськими поетами. До слова, учасником тих творчих зустрічей був і майбутній одесит, професор Михайло Жук (1883—1964), український графік, живописець, кераміст, поет, перекладач і педагог.

У реальні стародавнього міста в серпні 1914 року у Спаському соборі

ставила «Попередній медико-правовий звіт про розслідування в Тарці».

Згідно з архівними документами, дослідники виявили 42 братські могили та ознаки ще двох десятків поховань. У кожній могилі — приблизно всім десятків тіл різного ступеня збереження. Всього — десь 3500 осіб. При цьому загальну кількість похованих комісія оцінила в понад п'ять тисяч.

За висновками експертів: — смерть усіх цих людей настала 3,5 — 5 років від моменту ексгумації (тобто у 1937 — 1939 роках); — причиною смерті були постріли у задню частину черепа і лише в окремих випадках — у потилицю; — розстріл здійснювався з вейсського револьвера, що мав кулі з металевого гільзою калібру 7 мм, та зі ствольного револьвера із свинцевими кулями калібру 5,5 мм; — зброя знаходилася у безпосередній близькості; — криміналістичні дослідження показали, що термін перебування трупа у ямах становив 3,5 — 5 років; — процес гниття затримався че-

рез велику кількість трупів, похованих разом; — із 486 обстежених трупів усі були зі зв'язаними за спину руками, за винятком одного, дія якого не було знайдено жодної зв'язки, але від неї було видно сліди на руках; — із загальної кількості розслідуваних трупів 7 були жінками і 479 — чоловіками, один з яких виявився солдатом у вейсській формі; — 43 трупи мали документи, які засвідчували їхні особи (виписки зі звітів про їх арешти), що дозволило їх упізнати; — із 486 були перепоховані 385, ще 31 — не поховані; — вік: 20—30 років — 60, 30—40 років — 189, 40—50 років — 186, старше — 81; — усі ідентифіковані були жителями УРСР.

Радянська влада вперто замовчує інформацію про ці події. Лише 5 січня 1989-го виїшла постановка ЦК КПРС, а 16 січня того ж року — указ Президії Верховної Ради СРСР «Про додаткові заходи з відновлення справедливості щодо жертв репресій, які мали місце в період 30—40-х і почат-

ки, заведеної на нього в 1929 році, яка чомусь зберігалася не в Одесі, а в Державному архіві Чернігівської області (ДАЧО). (Див.: Шкварчук В. Винаувати, бо українське. За матеріалами слідчої справи № 4748 Одеського окрвідділу ДПУ, ДАЧО, сп. 3208 // Сіверщина. — 2004. — 16 січня; Шкварчук В. Непокора Аркадія Казки. За матеріалами слідчої справи № 4748 Одеського окрвідділу ДПУ, ДАЧО, сп. 3208 // Література України. — 2004. — 3 червня. — Прим. А.Г.). Тож скерував відповідні звернення в Чернігів, на адресу ДАЧО. 22 березня цього року отримав безвідзнаку з підписом директором обласного архіву Раїсою Воробей про те, що в матеріалах слідчої справи стосовно А. Казки зазначені дві адреси: Пироговський узвіз, 3 та вул. Пиро-

говська,

Досвід, що набувається ціною життів

В умовах сучасних глобальних викликів пандемії стають дедалі поширенішим явищем. Розуміння загроз, їх наслідків і шляхів запобігання є надзвичайно важливим.

Не менш актуальним для України є питання специфічних ризиків, зумовлених воєнними діями, які й далі впливають на здоров'я населення. Війна створює унікальні умови для поширення інфекційних захворювань, ускладнює доступ до медичних послуг і збільшує навантаження на систему охорони здоров'я.

В умовах збройного конфлікту, коли чимало пацієнтів потребують оперативної медичної допомоги в перенатяжених лікарнях, гострою стає також проблема внутрішньолікарняних інфекцій, які часто призводять до серйозних ускладнень у поранених, включно з втратою кінцівок.

Попри всі труднощі українські медики зараз накопичують безцінний досвід у боротьбі з наслідками війни. Чим він може бути корисний світові? Всі ці питання, а також стан медичної статистики в Україні (збір, аналіз та інтерпретація даних) і її значення для ефективного планування й реагування на нинішні та майбутні загрози ZN.UA обговорювало із заступником міністра охорони здоров'я, головним санітарним лікарем України Ігорем КУЗІНИМ (на знімку).

— Ігорю Володимировичу, ви є людиною, яка не тільки цікавиться тим, що відбувається в Україні, а й уважно спостерігає за світовими тенденціями. Як пандемія в світі та в європейському регіоні, а також епідемія в Україні прогноуються у найближчі 5–10 років?

— Почну з того, що відбувається в світі. В більшості країн стався так званий «епідемічний перехід» — кількість і проблематика неінфекційних захворювань переважає над інфекційними. Більшість країн світу вже працює над епідеміями неінфекційних захворювань і реструє в цьому абсолютну різну динаміку. Хтось — більше серцево-судинних захворювань, хтось — питань надмірної ваги або цукрового діабету. Але загальносвітовий тренд — це переважання неінфекційних груп захворювань над інфекційними.

В деяких європейських країнах епідемічний перехід також відбувся. Країни, які приєдналися до ЄС недавно, перебувають на стадії такого переходу. Як і Україна. Питання інфекційних і неінфекційних захворювань ми розглядаємо нині, скажімо так, з однаковою пріоритетністю.

А проте, зараз Європа стикається з декількома групами інфекційних захворювань, які спричиняють запалекоення найбільш часом.

По-перше, це **кІР**. В Україні підйом захворюваності був 2021 року. Але ми бачимо, що в багатьох європейських державах кІР має досить високі показники. Тому 2023-го ми провели наздоганяючу вакцинаційну кампанію, щоб вакцинувати дітей саме проти кору. Більш як 160 тисяч дітей надолужили пропущені щеплення. Це дало змогу знизити ризик спалаху кору, який узимку фіксували

гальносвітових масштабах ситуація з холерою, на жаль, є нестабільною й пов'язана з напруженою ситуацією у світі. Випадків зустрічається дедалі більше. ВООЗ непокоїть те, що рівень смертності від холери підвищується в багатьох країнах і до цього епідемічного процесу залучається дедалі більше нових регіонів. З огляду на зміну клімату, глобальне потепління деяка частина регіонів України — під більшим ризиком щодо холери. Цей ризик зберігається.

Щодин виклик — **поліомієліт**. Він заслуговує на окрему увагу, тому що багато країн європейського регіону відмовилися від вакцинації ОПВ (оральна поліомієлітна вакцина). Незважаючи на всю її ефективність, ця вакцина, в разі її застосування, досить часто може призвести до циркуляції штамі поліовірусу в популяції тієї чи тієї країни. Тому застосовувати ОПВ доцільно тоді, коли країна досягає досить високі показники охоплення щепленням. На жаль, Україна цим похвалитися не може. Тому європейський регіон й Україна впровадять 2024-го — частини 2025-го, можливо, намагатимуться частково відмовитися від вакцинації ОПВ задля зменшення ризику спалаху поліомієліту.

Ну й, гадаю, ми точно не маємо забувати про так звану **хворобу «Х»**, тобто про нові захворювання або ті, що повертаються. Будь-які нові або невідомі інфекційні захворювання, будь-який виток мутацій можуть привести до ситуації, аналогічної ковіду, тільки з невідомими рівнями смертності. Цей ризик — загальносвітовий. Але ставиться до нього слід максимально уважно.

— Чи є якісь ризики виключно для території України?

тризуну у будівлях і спорудах населених пунктів, на транспорті та в довіллі. — А.К. — А.К. в деяких регіонах. Це захворювання, пов'язане з гризунами (мишами, щурами). Оскільки дератизаційні заходи та заходи з очищення території проводяться зараз не повною мірою, це особливо небезпечна хвороба може стати для нас ризиком.

— Якими є результати рутинної вакцинації дітей в Україні під час повномасштабної війни?

— 2023 року, як порівняти з 2022-им, усі показники охоплення щепленнями зросли. Значного прогресу досягнуто в щепленні проти кору, паротиту й краснухи — вакциновано 92,4% однорічних та 87,3% шестирічок (2023). Це результат наздоганяючої кампанії з вакцинації.

За останні два роки в країні було додатково впроваджено вакцинальні кампанії з форсованою імунізацією для подолання спалаху поліо. Вже загалом кампанію з «наздоганяючої вакцинації» проти кору.

У 2023-у зафіксовано низький рівень ревакцинації дорослих від дифтерії та правця — 52%. Щонайменше 80% дорослих мають результати першої вакцинації для формування імунної відповіді.

— Що щодо прогнозування. Чи здійснюються спроби кося зрозуміти, як унаслідок війни в Україні зміниться структура захворювань?

— Безумовно, так. Минулого року разом із ВООЗ в Україні вперше було проведено пріоритизацію інфекційних захворювань. Тепер ми маємо чіткий перелік пріоритетних інфекційних захворювань, що є необхідним у контексті посилення епідеміологічного нагляду або окремих підходів до профілактики. Це був унікальний для України досвід.

Також ми зараз працюємо з ВООЗ щодо неінфекційних захворювань. Моніторимо ситуацію — як змінюється динаміка. За результатами дослідження спостерігаємо збільшення тютюнопаління та системного вживання алкоголю. Це — ризики.

Не виключаємо, що через обмеження доступу до медичної допомоги на фронтних територіях або в зоні проведення активних бойових дій спостерігатимемо віддалені наслідки і збільшення кількості онко- та серцево-судинних захворювань на пізніх стадіях, коли це стає слабкокоректним.

В Україні забезпечено систему моніторингу за тим, як змінюється структура захворюваності. Але чіткої системи прогнозування змін захворюваності в умовах війни в світі нема. Тому наразі ми можемо лише фіксувати фактичні зміни та аживити заходів щодо мінімізації наслідків таких змін для здоров'я населення.

— На перших місяцях у нас завжди були серцево-судинні захворювання. Чи може це змінитися зараз?

— Важко спрогнозувати. Серцево-судинні захворювання — на першому місці в багатьох країнах. Усі тенденції (зокрема стиль життя, невелика кількість фізично активних дорослих) свідчать про те, що й після війни вони в нас залишатимуться на першому місці.

Водночас із досвіду країн, які мали на своїй території активні бойові дії, в післявоєнний період (продовж 10 або навіть 15 років) зустрічалося збільшення кількості випадків материнської та малякової смертності; психічних розладів або пограничних психічних розладів. Ці наслідки погано описані у світовому досвіді. Кількість українців, які звертаються до сімейного лікаря за психологічною допомогою, зростає. І цілком зрозуміло, що питання психічного здоров'я буде пріоритетним для України ще впродовж 10–15 років після закінчення війни.

— Анаеробні інфекції (гострі тяжкі ранові інфекції, спричинені анаеробними мікроорганізмами) відповідальні за безліч випадків внутрішньолікарняних інфекцій. За спостереженнями лікарів, бактерія ацинетобактер баумані наприклад, зустрічалась у нас раніше нечасто. Її поширення відзначають у 2014 — 2015 роках. Потім вона начебто зникла. А зараз, із повномасштабним вторгненням, знову з'явилась. Ці інфекції стійкі до переважної більшості антибіотиків. Вони замиряють, капсулюються в організмі, повертаються й часто є причиною втрати кінцівок, ампутації. І з чим пов'язано ці інфекції?

— Питаннями інфекційного контролю й антимікробної резистентності Україна почала системно займатися із 2019 року, коли було ухвалено перший план щодо профілактики антимікробної резистентності. Впродовж кількох останніх років відбулося багато змін. Це й комплексні норми щодо підходів до епідеміологічного нагляду 2021-го, і зміни до правил відпуску антибактеріальних препаратів. Електронні рецепти було запроваджено у 2022-у, аби не допускати неконтрольованого застосування антибактеріальних препаратів.

Протягом кількох останніх років ми отримувемо дедалі більше інформації про циркуляцію в закладах охорони здоров'я госпітальних патогенів. Водночас бачимо, що ситуація поступово покращується: лікарі починають більше використовувати доказові практики, такі як адекватна система епідеміологічного нагляду, раціональне застосування антибактеріальних препаратів, миття рук.

Щодо анаеробної та іншої внутрішньогоспітальної флори. Це справді зараз є великою проблемою. Пов'язана вона з тим, що чимало лікарень приймають величезну кількість пацієнтів — цивільних і військових. Найчастіше військові не перебувають в опорних лікарнях довго. Їх стабілізують і далі перенаправляють до спеціалізованих закладів охорони здоров'я. Тобто для лікарні це — нетиповий рух пацієнта, що, на жаль, призводить до великої насиченості мікробіологічного флорою. Це — значна кількість різноманітної флори, отриманої від різних пацієнтів. У закладах охорони здоров'я, особливо в прифронтових і опорних, циркулює госпітальна флора, якої там раніше не було, збільшується. Антибактеріальна й анаеробна флора, на жаль, нині переважає в багатьох хірургічних відділеннях, які займаються стабілізацією. І через велику кількість пацієнтів, які евакуюються з небезпечних територій, а потім їдуть далі. І через нерациональне застосування антибактеріальних препаратів. Плюс інколи, на жаль, ми фіксуємо по довгому терміну достатки пацієнта, що пов'язано з інтенсивністю бойових дій або з іншими чинниками.

Щоб максимально профілювати такі явища, заклади охорони здоров'я, особливо прифронтові, за підтримки міжнародних партнерів почали активно працювати над тим, щоби максимально посилити свої лабораторні спроможності й мати змогу оперативної ідентифікувати таку флору, забезпечувати адекватну ротацію дезінфекційних засобів або застосовувати антибактеріальну терапію, спеціфичну до флори, що циркулює в закладах охорони здоров'я.

У 2022-у певні практики були відпрацьовані у Вінниці, Тернополі та Києві. Цього року кілька пілотних проєктів реалізують у Дніпрі. Паралельно всі інші опорні заклади охорони здоров'я мають змогу детектувати таку флору — є чіткі інструкції, рекомендації та протоколи МОЗ, мета яких — мінімізація негативного впливу, щоб це не призводило до інфікування пацієнта. На жаль, порухувати кількість втрачених кінцівок неможливо — така статистика не ведеться. Ми фіксуємо лише загальну кількість інфекцій, пов'язаних із наданням медичної допомоги. Кількість таких ускладнень зростає.

— Ізраїльські фахівці вважають, що анаеробні інфекції беруть початок від флори вибухів, бактерій, які живуть у землі та потрапляють до рани. Те саме стосується і сибірюнги. Що ви думаєте про це?

— Це справді так. Але, крім цього, факти і те, що поранений пацієнт на стабілізаційних пунктах отримує аналогічну флору ще й від інших пацієнтів, особливо тих, хто перебуває там протягом тривалого часу.

В цивільному закладі охорони здоров'я флора вже комбінована. 80 — 90% — із навколишнього середовища. Але 10 — 20%, на жаль, — це госпітальна флора, яка була отримана на попередніх етапах, зокрема під час транспортування, що може відбуватися на досить великі відстані й вимагати декількох годин, особливо в складних випадках.

Штами нових патогенів або тих, які мають нехарактерні властивості чи мультрезистентний параметр (резистентність до багатьох антибіотиків), передають до ЦІЗ — щоб розкласти їхній геном і подивитися на походження, природу цієї мутації, спробувати з'ясувати більше деталей. Така практика побутує вже півтора роки. Чогось особливого ми наразі не бачимо.

— Щодо мікрофлори лікарень. Вони мали б закриватися час від часу на «миюку», як і пологові будинки. Але, маючи, під час війни це важко зробити?

— Із чим нема проблем. Ця норма є обов'язковою для кожного закладу охорони здоров'я, але під

Актуальне інтерв'ю

тності Україна почала системно займатися із 2019 року, коли було ухвалено перший план щодо профілактики антимікробної резистентності. Впродовж кількох останніх років відбулося багато змін. Це й комплексні норми щодо підходів до епідеміологічного нагляду 2021-го, і зміни до правил відпуску антибактеріальних препаратів. Електронні рецепти було запроваджено у 2022-у, аби не допускати неконтрольованого застосування антибактеріальних препаратів.

Протягом кількох останніх років ми отримувемо дедалі більше інформації про циркуляцію в закладах охорони здоров'я госпітальних патогенів. Водночас бачимо, що ситуація поступово покращується: лікарі починають більше використовувати доказові практики, такі як адекватна система епідеміологічного нагляду, раціональне застосування антибактеріальних препаратів, миття рук.

Щодо анаеробної та іншої внутрішньогоспітальної флори. Це справді зараз є великою проблемою. Пов'язана вона з тим, що чимало лікарень приймають величезну кількість пацієнтів — цивільних і військових. Найчастіше військові не перебувають в опорних лікарнях довго. Їх стабілізують і далі перенаправляють до спеціалізованих закладів охорони здоров'я. Тобто для лікарні це — нетиповий рух пацієнта, що, на жаль, призводить до великої насиченості мікробіологічного флорою. Це — значна кількість різноманітної флори, отриманої від різних пацієнтів. У закладах охорони здоров'я, особливо в прифронтових і опорних, циркулює госпітальна флора, якої там раніше не було, збільшується. Антибактеріальна й анаеробна флора, на жаль, нині переважає в багатьох хірургічних відділеннях, які займаються стабілізацією. І через велику кількість пацієнтів, які евакуюються з небезпечних територій, а потім їдуть далі. І через нерациональне застосування антибактеріальних препаратів. Плюс інколи, на жаль, ми фіксуємо по довгому терміну достатки пацієнта, що пов'язано з інтенсивністю бойових дій або з іншими чинниками.

Щоб максимально профілювати такі явища, заклади охорони здоров'я, особливо прифронтові, за підтримки міжнародних партнерів почали активно працювати над тим, щоби максимально посилити свої лабораторні спроможності й мати змогу оперативної ідентифікувати таку флору, забезпечувати адекватну ротацію дезінфекційних засобів або застосовувати антибактеріальну терапію, спеціфичну до флори, що циркулює в закладах охорони здоров'я.

У 2022-у певні практики були відпрацьовані у Вінниці, Тернополі та Києві. Цього року кілька пілотних проєктів реалізують у Дніпрі. Паралельно всі інші опорні заклади охорони здоров'я мають змогу детектувати таку флору — є чіткі інструкції, рекомендації та протоколи МОЗ, мета яких — мінімізація негативного впливу, щоб це не призводило до інфікування пацієнта. На жаль, порухувати кількість втрачених кінцівок неможливо — така статистика не ведеться. Ми фіксуємо лише загальну кількість інфекцій, пов'язаних із наданням медичної допомоги. Кількість таких ускладнень зростає.

— Ізраїльські фахівці вважають, що анаеробні інфекції беруть початок від флори вибухів, бактерій, які живуть у землі та потрапляють до рани. Те саме стосується і сибірюнги. Що ви думаєте про це?

— Це справді так. Але, крім цього, факти і те, що поранений пацієнт на стабілізаційних пунктах отримує аналогічну флору ще й від інших пацієнтів, особливо тих, хто перебуває там протягом тривалого часу.

В цивільному закладі охорони здоров'я флора вже комбінована. 80 — 90% — із навколишнього середовища. Але 10 — 20%, на жаль, — це госпітальна флора, яка була отримана на попередніх етапах, зокрема під час транспортування, що може відбуватися на досить великі відстані й вимагати декількох годин, особливо в складних випадках.

Штами нових патогенів або тих, які мають нехарактерні властивості чи мультрезистентний параметр (резистентність до багатьох антибіотиків), передають до ЦІЗ — щоб розкласти їхній геном і подивитися на походження, природу цієї мутації, спробувати з'ясувати більше деталей. Така практика побутує вже півтора роки. Чогось особливого ми наразі не бачимо.

Щодо мікрофлори лікарень. Вони мали б закриватися час від часу на «миюку», як і пологові будинки. Але, маючи, під час війни це важко зробити?

— Із чим нема проблем. Ця норма є обов'язковою для кожного закладу охорони здоров'я, але під

час її застосування слід використовувати доказову медицину. Тобто «миюка» відбувається тоді, коли ми розуміємо, що дезінфікуючий засіб, який використовується у цьому закладі охорони здоров'я, вже не є ефективним проти бактеріальної флори, що там циркулює. Якщо заклад охорони здоров'я бачить заселення нової мікрофлори, він має припинити свою роботу на день, зачинити декілька підрозділів на так звану профілактику для застосування нового дезінфікуючого засобу. Відповідні регуляції разом із поясненнями було оновлено 2020 року.

На вибіркових візитах ми бачимо, що повноцінно дотримуються стандартів щодо біологічного нагляду десь 70% закладів. 30%, на жаль, мають ті чи ті порушення, не виконують нагляду відповідно до стандарту або виконують не повною мірою. Рівень виконавчої дисципліни — 60%. Це заклади, які повністю виконують усі інструкції щодо інфекційного контролю.

Водночас є справді хороші показники. Наприклад, 96% закладів охорони здоров'я вже мають відповідні локальні правила або програми з протидії антимікробній резистентності. Це відповідальність кожного керівника лікарні та медичного директора. І зокрема — керівника відділу антимікробної резистентності інфекційного контролю, які зараз створені в обласних або в інших закладах охорони здоров'я...

— Для світу ми зараз, на жаль, є своєрідним «віварієм». Де всі шукають відповіді на запитання щодо планування стратегічних і тактичних військових операцій; щодо якості застосування озброєнь. Чим ми цікаві світу з погляду медицини?

— Мені не подобається порівняння з віварієм, тому що безцінний досвід, якого ми зараз набуваємо, Україна мусить документувати ціною життів. З одного боку, цей досвід аналогічний тому, якого набували інші держави, що пережили військовий конфлікт. З іншого — він є унікальним. Бо основна наразі сфера — це питання медичної евакуації. Тут ми справді вже маємо унікальний досвід — під обстрілами, з урахуванням усіх можливих обмежень, зокрема за кордон, із необхідністю забезпечення показників стану здоров'я людини, яку транспортують, інколи в дуже важкому стані.

Україна набуває безцінного досвіду застосування крові й управління її запасами. Кожна держава має екстрені алгоритми або механізми імпорту крові, якщо бракує власної. На щастя, Україна має донорську культуру. Ми жодного разу не зверталися по допомогу за кордон. Зараз дефіциту крові нема. Ні для ЗСУ, ні для цивільного сектора.

Зараз ми також маємо унікальний досвід реанімації, стабілізації пацієнтів; того, як лікувати й вести комбіновано або комплексно травму. Такого масового досвіду нині точно не має жодна країна світу. Реабілітаційні відділення й точки створюють майже по всій території України, бо реабілітація має починатися якнайшвидше.

Унікальним є й досвід забезпечення психічного здоров'я. Завжди програми психічного здоров'я в мирний час реалізують складно. Це досить системна робота. А тут програму було запущено під час воєнного стану. Це питання й навчання, й переадресації пацієнтів, і надання ефективного допомоги.

Коли я зустрічаюся з європейськими, зі світовими колегами, то вже вони більше запитують про наш досвід стосовно контролю над епідемічною ситуацією, про наш підходи до протидії хімічним, біологічним, радіаційним, ядерним загрозам. Вони можуть щось порадишити, поділитися своїми напрацюваннями. Але, на жаль, досвіду для дуже багатьох напрямків Україна набуває ціною життів наших захисників.

— Хто й як його систематизує? — Те, що стосується медичного напрямку, — безумовно, МОЗ. Маємо власні практики реабілітації, медичної евакуації, застосування препаратів крові. Наразі не плануємо опублікувати й історично окремо документі, але в нас є внутрішня документація й історична пам'ять — як запущалося, які помилки були на тому чи тому етапі. Точно таким же досвід акумулює й Міноборони, оскільки має свої медичні підрозділи. Оприлюднення й систематизація цього досвіду, впевнений, буде вже в межах повноцінного відбудови.

— Чи інформація зараз може нашкодити? — Мені здається, що так. Бо описуючи цей досвід, мусиш описувати певні логістичні маршрути, певні рішення, які працюють або не працюють. Така інформація може ставати для нашого ворога джерелом ухвалення рішень щодо певних ударів або дестабілізації ситуації на тому чи тому напрямку.

Алла КОТЛЯР. Фото пресслужби МОЗ України.

Сатиричним пером

Олександр РҮСНИ

Вчитель та учень

Якось у підручнику на одній сторінці описується з Гітлером путя нацизму. У житті такого не буває, заодно, — має кожна постать визначене місце.

Але перемкнуту в машині рясом — у статті злочинці опинились разом. Кидались в обійми, усміхались мило, про свої «здобутки» говорили щиро.

Похвалився путя, як усе руйнує, як дітей вбиває і жінок гвалтує. Потім подивився, як катує-мучить. Заохотив фюрер: «Ти — найкращий учень!».

На прощання «Гойда!» скандували гучно. Так відбулась зустріч вчителя та учня.

Оголошення

Селекційно-генетичний інститут —

Національний центр насінництва та сортовивчення оголошує конкурс на заміщення вакантних посад:

• Завідувача відділу селекції, генетики та насінництва бобових культур;

• Завідувача відділу фітопатології та ентомології;

• Наукового співробітника лабораторії біохімії рослин.

Строк подання заяви — місяць з дня опублікування оголошення.

Особи, які бажають взяти участь у конкурсі, подають такі документи:

* заява;

* особовий листок з обліку кадрів з фотографією;

* автобіографія;

* копія документа про вищу освіту, не нижче другого (магістерського) рівня;

* копія диплома доктора чи кандидата наук або доктора філософії;

* перелік наукових праць або авторських свідоцтв, патентів на винаходи;

* документ, що засвідчує володіння державною мовою: державний сертифікат або документ про повну середню освіту.

Документи слід подавати за адресою: 65036, м. Одеса, Овідіопольська дорога, 3, відділ кадрів.

Телефон для довідок: (048) 789-54-65.

ТОВ «Українська універсальна біржа» оголошує

про проведення цільового аукціону з продажу майна, яке перебуває у податковій заставі та балансоутримувачем якого є ТОВ «О.О.Л.О.» код ЄДРПОУ 43562441

ЛОТ №1 — комплекс будівель загальною площею 420,8 кв. м, розташованих за адресою: Одеська область, Одеський район (колишній Лиманський район), с. Благодатне, вул. Центральна, буд. 1, реєстраційний номер майна 90739251227. Предметом аукціону є також частина земельної ділянки загальною площею 435,0 кв. м, на якій розташований об'єкт нерухомості, вид цільового призначення: 11.02 для розміщення та експлуатації основних, підсобних і допоміжних будівель та споруд підприємств переробної, машинобудівної та іншої промисловості. Відсутня вартість відсутня. Початкова вартість: ЛОТ №1 — 4 742 243,00 грн (з ПДВ), без можливості її зниження на аукціоні. Крок аукціону — 10% від стартової ціни лоту. Час і місце ознайомлення з майном — у робочі дні з 10.00 до 16.00 до 16.00 за тел.: +380503169317.

Заявки на участь в цільовому аукціоні приймаються організатором аукціону за адресою: м. Одеса, провулок Мухачівський, будинок 6/3, оф. 3, у робочі дні з 10.00 до 16.00, тел.: +380503169317, e-mail: odessa@uub.com.ua. Прийняття заяв на участь в цільовому аукціоні закінчується за один день до початку його проведення (до 06.06.2024 року включно).

Учасники подають Біржі заяву на участь в аукціоні та документи, зазначені в оголошенні на вебсайті Біржі <https://www.uub.com.ua/>. Внески сплачуються на п/р ТОВ «УУБ» код ЄДРПОУ 25158707 в ПАТ «КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК» (ю.а. Україна, 01024, м. Київ, вул. Чикаленка Євгена, буд. 42/4). Гарантійний: рахунок UA18300614000026008500397202 у розмірі 10% (без ПДВ) від початкової вартості лоту, що становить ЛОТ №1 — 474 224,30 грн (без ПДВ), реєстраційний: UA90300614000026004500397206 — 17,00 грн (з ПДВ). Кінцевий строк оплати внесків — 06.06.2024 р. до 16.00. 00 кв. ТОВ «УУБ» є суб'єктом первинного фінансового моніторингу, тому учасник аукціону до 06.06.2024 р. повинен пройти процедуру верифікації особи.

Аукціон відбувається 10 червня 2024 року о 12.00 за адресою: м. Одеса, провулок Мухачівський, будинок 6/3, оф. 3. Додаткову інформацію щодо умов участі можна отримати за адресою: м. Одеса, провулок Мухачівський, будинок 6/3, оф. 3, тел.: +380503169317 в робочі дні з 10.00 до 16.00, web-сайт ТОВ «УУБ»: <https://www.uub.com.ua/>.

ТОВ «Українська універсальна біржа» оголошує про проведення цільового аукціону з продажу майна, яке перебуває у податковій заставі та балансоутримувачем якого є ВК «Центр», код ЄДРПОУ 19054731